

KAPITEL XV

Esoterikens idé – Den logiska tänkemetoden och den psykologiska tänkemetoden – Förklaring av den psykologiska metoden – Vad esoterikens idé innebär – Vissa slags esoteriska ideer blir tillgängliga endast i svåra tider – Nödvändigheten av att vara förenad – Kunskapens materiella natur – Stor kunskap och hur den skiljer sig från vanlig kunskap – Kunskapsbehållare – Skolor – Kan man påverka yttre skeenden? – Att studera livet – Inställningar såsom ett medel att förändra inflytanden – Att värdera händelser i livet – Binflytandena försvinner gradvis – Orsaken till att de esoteriska kretsarnas inflytande minskar – Brist på förberedelse – Systemet och hur det läres ut – Olika skalor – Skolornas död och de nödvändiga förutsättningarna för deras tillvaro – Systemets förhållande till kristendomen – Att dö och att födas – Bönen – Förslag beträffande studiet av Herrens bön.

JAG HAR GIVIT ER EN ALLMÄN FÖRESTÄLLNING om systemets grundprinciper, och hittills har tyngdpunkten i vårt arbete – åtminstone vårt praktiska arbete – legat i oss själva. I dag vill jag ge er en större utblick.

Det är nödvändigt att förstå esoterikens idé och att inse varför vissa människor kan förstå denna idé, medan andra inte kan det. Vi måste veta vad esoterik betyder, vad den innefattar, vad den utesluter, vad den hänger samman med och vad som kan tjäna till ett slags test eller prøvosten för att känna igen människor som kan förstå den.

För somliga människor förefaller esoterikens idé absurd, omöjlig. För dem ter sig esoteriken icke endast värdelös utan icke ens som en möjlig sanning. För andra däremot är esoterikens idé nödvändig och viktig. Grunden till detta är olikheten i metod. Alla tänkesätt kan ordnas i två kategorier: det logiska tänkandet och det psykologiska tänkandet, och förmågan eller oförmågan att använda den psykologiska tänkemetoden gör en oerhörd skillnad. Den logiska metoden är bättre än ingen metod alls, men den är mycket begränsad. Den är användbar i domstolar men är otillräcklig för förståelse. För det logiska tänkandet är esoteriken omöjlig, eftersom den inte kan bevisas eller bringas på formel, men för det psykologiska tänkandet, som ser tingens psykologiska natur, följer esoterikens idé från många fakta vi kan iakttaga. Den psykologiska metoden kan alltså

föra människan till esoterikens idé och kan leda till bevis för esoterikens existens – visserligen subjektiva bevis, men bevis likafullt. Och detta kan i sin tur leda en människa till insikten om nödvändigheten av system eller läror av esoteriskt ursprung. Detta ger henne möjligheten att förstå sådana systems ideer och leder till insikten om nödvändigheten av arbete på tre linjer och till förståelsen av dessa.

Först måste vi söka förstå skillnaden mellan den logiska och den psykologiska metoden och fastställa vad var och en av dem är.

Den psykologiska metoden kan inte definieras, men vi kan finna exempel på dess tillämpning, dess arbetsätt. Vi kan se hur den psykologiska metoden öppnar nya vägar för tänkandet, hur vi genom att använda den börjar förstå många saker.

Sedan vi med den psykologiska metodens hjälp har gjort oss en allmän översikt över de läror som visar sig ha ett esoteriskt ursprung, känner vi mer eller mindre väl beskaffenheten av de läror som kan kallas esoteriska och är vi i stånd att tänka rätt ifråga om detta system och att tillämpa dess principer praktiskt.

Den psykologiska metoden utgår från två medgivanden. Det första är att tingen har sin inre mening. Det andra är att tingen har samband med varandra, att de endast förefaller vara skilda åt. Tingen beror av varandra, står i ett visst förhållande till varandra, medan däremot den logiska metoden fattar varje ting såsom något för sig. Den psykologiska metoden för det första studerar allting ur synvinkeln av dess inre mening och för det andra finner likheter i ting som är olika. Grunden för denna metod och det vari den huvudsakligen skiljer sig från vanliga metoder är insikten om intellektets relativitet – förståelsen av den typ och det slag av intellekt som brukas och insikten om att man i ett medvetenhetstillstånd kan uppfatta tingen på ett sätt och i ett annat tillstånd på ett annat sätt. För det logiska intellektet är allting visst och ensartat. Men den psykologiska metoden visar att varje sak, varje resonemang, varje slutsats är en mental bild och endast resultatet av vårt intellekts arbete. För att urskilja, jämföra och finna tingens relativa värden och se vilket som är högre och vilket som är lägre, kan man utgå endast från denna insikt om möjligheten av olika slags intellekt. När man jämför ideer, låt säga vissa ideer i Nya Testamentet, Upanishaderna eller sådana som tillagts Pytagoras och Platon, med vetenskapliga ideer eller filosofi, erfar man ibland denna insikt om att olika slags intellekt ligger på olika nivåer.

Vad jag vill få er att förstå är att man även med den vanliga kunskapen kan komma fram till insikten om ideernas relativa värde och se att utgångspunkten är insikten att vårt vanliga intellekt *inte är det enda som finns*.

Se om ni kan finna några exempel på den psykologiska metoden; om ni inte kan göra det nu, måste ni senare försöka finna exempel på fall, där ni fick nya möjligheter till förståelse.

F. Menar ni att man inte vägleds av att fakta till det yttre liknar varandra?

S. Det är en sida av saken. Om ni råkar på den, så vet ni vad den psykologiska metoden är och vad den inte är.

F. Består den psykologiska metoden i att använda tankedelen av tankecentrum?

S. Nej, inte riktigt. Ju fler centra och ju fler delar av centra man använder, desto bättre är den psykologiska metoden. Det betyder att man använder alla krafter man har. Den logiska metoden innebär att man använder endast den mekaniska delen av tankecentrum.

F. Och består den esoteriska metoden i att man använder högre centra?

S. Nej, den består i att man använder systemet. Ni kan inte använda högre centra, men ni kan använda systemet.

F. Är det psykologiska tänkandet möjligt endast när alla våra funktioner arbetar rätt?

S. Vi måste börja som vi är. Vi kan inte vänta tills vi förändras, ty om vi gör det, förändras vi aldrig; och om vi förändras mekaniskt, förändras vi endast till det sämre.

F. Vad är det första man skall lära sig, då man försöker tänka psykologiskt? Jag tycker att det verkar vara mer än jag förmår åstadkomma.

S. När ni säger att det är mer än ni förmår åstadkomma, tänker ni på den fullbordade processen. Och jag talar om själva processen, om att börja arbeta. Om ni säger att detta är mer än ni förmår, så kan ni inget göra, och då händer naturligtvis ingenting. Detta är återigen vanan vid att tänka i absoluta lägen.

F. Vilka är de väsentliga inslagen i esoteriken?

S. Det är svårt att tala om väsentliga inslag, ty det beror på hur man fattar detta ord. Ordet "esoterisk" betyder "inre". Esoteriken innefattar idén om att det finns en inre krets av mänskligheten. Ni minns hur mänskligheten beskrevs såsom bestående av fyra kretsar – esoteriska, mesoteriska och exoteriska, vilka utgör den inre kretsen, och den yttre kretsen, där vi lever. Esoterikens idé innebär att kunskap överföres; den förutsätter att det finns en grupp människor, som äger en viss kunskap. Detta skall inte fattas i någon mystisk bemärkelse, utan mer bestämt, konkret. Det finns många skillnader mellan den inre kretsen och den yttre. Till exempel mycket sådant, som vi vill finna eller skapa, kan finnas endast i den inre kretsen, sådant som positiva känslor, förståelse mellan människor, vissa slags kunskap; allt detta hör till den inre kretsen. Jag tror att detta är tillräckligt för att man skall förstå idén om den inre eller esoteriska kretsen.

F. Jag förstår att esoterisk kunskap främst kännetecknas av att den är dold och att det är osannolikt att man påträffar den. Hur kan vi då känna igen esoterisk kunskap eller en esoterisk skola?

S. Vi studerar ett system, som antas vara esoteriskt, så med dess hjälp kan vi känna igen sådan kunskap. Och fastän den esoteriska kunskapen är dold för det vanliga livet, kan den påträffas. Den är inte absolut dold, så att ingen kan finna den; då vore den meningslös. Detta skulle motverka dess syften och fördärva resultaten av dess existens. Den enda meningen med dold kunskap är att den kan bli funnen; det viktiga är hur man skall känna igen den. Med hjälp av dessa ideer, genom att jämföra det man kan och det man inte kan finna på det vanliga intellektuella sättet och sedan jämföra det med systemet, kommer vi att med en viss grad av sannolikhet kunna fastställa nivån på den kunskap vi möter.

Om vi fattar historien på det vanliga sättet som ett eftervertannat av sinsemellan åtskilda händelser, kommer vi inte att finna bevis för esoteriken. Det ena följer det andra, framträder på ytan och utan synbart samband. Men om vi vet att tingen har ett inre samband och söker efter samband, kommer vi att finna dem dolda under ytan. Till exempel infann sig många betydelsefulla historiska förändringar skenbart ur intet, utan föregående händelser, utan ursprung. I det gamla Grekland finns inget på ytan som kan förklara sexhundratalet före Kristus. På sju- och åttahundratalet fanns tydligen inget som ledde fram till det; fanns ingen direkt utvecklingslinje.

På samma sätt uppstod den gotiska konsten skenbart ur intet. Den hade ingen historia, den framträdde ögonblickligt.

Också i den förhistoriska konsten, det vill säga allt som hör till tiden äldre än för tio tusen år sedan, finns det på ytan ingenting som kan förklara exempelvis den stora sfinxen. Den utgör en större idé och står på en högre nivå och är så att säga skickligare gjord (fastän detta inte är det rätta uttrycket) än något vi känner. Vilka gjorde den? Varför påträffas sådana konstverk i öknen?

Tag sedan återigen litteraturen, i synnerhet den österländska. Vi kan finna sådana skapelser som de stora indiska diktverken och Nya Testamentet, vilka står på en högre nivå än något annat vi känner. Det finns inget som liknar dem, inget vanligt kan förklara dem – allt detta är fullkomligt enastående. Om man tar dem var och en för sig och förutsätter att de inte har någon inre mening, så kan man inte förklara dem. Men om vi försöker använda den psykologiska metoden, finner vi sambandet.

Försök att tänka på esoteriken, hur den är möjlig, i vilken form den kan finnas till, i vilken form den inte kan finnas till. Ni kan läsa om hemliga sällskap i Österlandet, i Tibet, om existensen av underjordiska bibliotek,

om grupper av människor, som lever i det fördolda och bevarar urgammal kunskap. Detta är ett grovt sätt att tänka. Det ligger inget omöjligt i föreställningen att det finns dylika grupper av människor. Men esoterikens idé är subtilare. Den förutsätter inte hemliga sällskap. Idén om hemliga sällskap är ett förenklat sätt att tänka. Det är alldeles möjligt att det här på jorden finns människor, som äger en mycket större kunskap än vi, men om de äger denna kunskap, har de inget behov av hemliga sällskap. De behöver inte heller bo i bergen; de kan bo var som helst.

F. Är det nödvändigt att känna en esoterisk lära för att känna igen närvaron av esoteriska ideer?

S. Nej, ni kan känna igen esoteriska ideer med den psykologiska metoden. Endast med den psykologiska metoden kan ni finna mer i det system ni känner.

F. Vad måste man veta för att använda den psykologiska metoden?

S. Den psykologiska metoden förutsätter ingen särskild kunskap. Vad som krävs är rätt och slätt att man tänker, men inte på det inskränkta, vanliga sättet. Det logiska tänkandet är inskränkt, men det psykologiska tänkandet är ett bredare tänkande, som jämför icke två ting utan kanske så många som fem. Det logiska tänkandet handskas alltid med två: det ena måste vara sant, det andra falskt. För den psykologiska metoden är det inte nödvändigtvis så; båda kan vara fel eller båda rätt.

Jag skall ge er ett exempel på den psykologiska metoden.

År 1915 höll jag i Sankt Petersburg ett offentligt föredrag om livet efter döden. Jag försökte sammanföra alla befintliga föreställningar om livet efter döden: den positivistiska, vetenskapliga föreställningen om döden såsom ett försvinnande; den religiösa uppfattningen om döden i samband med idén om en odödlig själ, himlen som belöning och helvetet som straff; den spiritualistiska tanken om överlevnad; den teosofiska idén om reinkarnation; den buddhistiska idén om återkomst; och många andra. Det intressanta är att de alla är riktiga; de endast förefaller motsatta och oförenliga. Logiskt sett motsäger de varandra, men ur den psykologiska metodens synvinkel kompletterar de varandra.

För att belysa detta ställde jag frågan: hur kan alla dessa ideer vara riktiga, då de ser så olika ut? Det är så därför att det finns en lag vi inte förstår. Det mänskliga intellektet kan inte tänka ut något som är helt och hållet felaktigt. Det normala intellektet, då det arbetar fritt och obundet vid någon förutfattad "sanning", når alltid fram till något slags sanning. En fullkomlig lögn kan uttänkas endast av ett sjukt intellekt eller ett intellekt som arbetar i bojor.

F. Bör man känna till andra esoteriska läror och finna samband?

S. Endast i allmänhet, för att finna var detta system har sin plats. Ni vet

inte tillräckligt för att jämföra och finna samband. När ni tänker på detta system och läser något som påminner er om det, tar ni endast en eller annan idé; ni jämför inte alla ideerna. Delar kan alltid motsvara varandra, men en dylik jämförelse kan vara till gagn först när ni kan se helheten bortom delarna – och då kanske ni finner att de två inte har något gemensamt, ty för att de skall vara lika måste allt vara likt. Antag att en sak i systemet liknar en sak i ett annat men att vardera saken är omgiven av femton andra saker, som inte liknar varandra i de båda systemen; då blir de båda väsentligen olika. Vi kan inte göra det ännu; vi är inte vana vid att finna delens samband med helheten i det vanliga tänkandet. Vi tror att delar kan jämföras och att delar kan vara riktiga eller felaktiga utan samband med helheten.

F. Men om man finner två filosofiska system, som har inslag eller punkter, som liknar varandra?

S. Hur vet ni att de liknar varandra? Det enda ni vet är ord; ni vet inte vad som finns bakom dessa ord. Orden är ingen garanti för innebörden. Det är därför man anbefalls att under en lång tid inte försöka finna paralleller och att studera detta system skilt från allt annat. Senare, när ni vet mer, kan ni försöka finna paralleller.

F. Vad är det som garanterar att det i detta system inte finns några nya ideer, som har förts in i det sedan det uppstått?

S. Detta står mycket klart. Om man håller sig till principerna, utmönstrar dessa de felaktiga ideerna. Formativa ideer kan inte existera jämsides med esoteriska ideer.

F. Hur kan man ordna det så att man är försäkrad om att ideerna bibehålls rena?

S. Ideer förvrängs, när människor börjar uppfinna sina egna förklaringar och teoretiserar; men så länge de arbetar ärligt och försöker sanna allt de riktar tanken på och arbetar enligt principerna och reglerna, är förvrängning inte alls nödvändig. När skolarbete organiseras, vidtas alla slags mått och steg mot förvrängning, och om sådan sker, är det endast därför att människor glömmer dessa försiktighetsmått. Förvrängning beror vanligen på formativa centrets inflytande, ty när människor börjar arbeta med formativa centret och ingen rättar dem, finns det ingen idé i världen som inte kan förvrängas inom ett dygn.

F. Om det är förvrängning i den skalan ni menar, så förvränger jag säkert ideerna för mig själv.

S. Om det är för er själv, är ingen skada skedd – ni har en chans att rätta till det. Alla förvränger dem i början, tills de har ideerna i hela sin vidd klara för sig, men förståelsen av en del rättar till missförståelsen av en annan. Ni kan inte förstå det hela och missförstå delarna, och om ni kan

tänka rätt om helheten, kommer ni att förstå varje del. Dessutom visar era frågor om ni tänker rätt, och om ni tänker fel, rättas det till.

F. Olika människor vill ha olika saker. Hur bör vi uppfatta skolarbetets mening?

S. Skolarbetet har många olika delar, som alla hjälper er att vakna. Varje individ måste ha sitt eget mål. Om individernas mål passar in i skolans mål, arbetar de i skolan. Om de inte passar in, lämnar de skolan.

Ni kan utgå från idén om att förvärva kunskap. Om ni finner nya ideer, kommer ni att börja sätta värde på dem. Ordet "arbete" används ofta utan urskillning.

F. Men ni använder det själv!

S. Jag menar det. Jag vill visa er att enda sättet för er är att förstå den psykologiska metoden, esoterikens idé, bevisen för esoterikens existens och att ha en viss förståelse för systemet. Sedan kan ni börja arbeta. Systemet är något levande, något organiskt som växer och låter nya vidder öppna sig för oss.

Vi lever ju i en mycket egendomlig tid, och arbetet är mycket viktigt däri att det bland annat ger möjligheten att förbli själsligen sund eller att bli det. Ju längre vi fortsätter, ju mer vi talar om dessa ideer, desto lättare förlorar vi det helas mening ur sikte. Vi tar för givet att vi har dessa ideer, vi talar om dem, vi vill få ut något av denna lära, men vi tänker inte på varför vi kan ha dessa ideer och tala om dem.

Själva läran, vissa slags läror, vissa slags ideer blir tillgängliga för människor endast i vissa skeden, i mycket svåra tider. Detta är inte det vanliga slagets ideer ni kan få i vilken tid och stund som helst. Alldeles tvärtom: blotta faktum att vi kan få dessa ideer visar att det är en ytterst svår tid. Det skulle ha varit mycket lättare att arbeta med dessa ideer för sådär trettio eller fyrtio år sedan, men i verkligheten beror en sak på en annan, ty om tiderna inte vore så svåra, skulle vi inte ha haft dem.

Om vi håller detta i minnet, kommer även denna insikt ensam att föra oss till den rätta inställningen; den kommer alltid att påminna oss om att vi måste taga dessa ideer på allvar, att inget med avseende på dem kan fattas enligt det vanliga synsättet med dess tyckande för och emot eller de vanliga inställningarna ifråga om rätt och orätt. I närvarande tid är det omöjligt att förutse vad framtiden bär i sitt sköte, så vi måste ha en särskild uppskattning och en särskild aktning för dessa ideer och detta system och försöka göra icke endast det rätta i varje given stund, personligt, individuellt, utan också det rätta i samband med det hela; inte tänka bara på personliga mål utan på hela den tradition som hänger samman med detta arbete.

Och givetvis är först och främst enheten av nöden, eftersom det är möj-

ligt att tillgodose själva arbetets behov endast så länge som vi alla är redo att gå samma väg. Om det råder olika åsikter, och den ene tycker att det är bäst att gå till höger och den andre till vänster, så gör ingen något rätt, ty då blir det ingen riktning. Om den ene tror det ena och den andre det andra, har båda fel; det är inte så att den ene har rätt och den andre fel. Handlingarna måste hänga samman, de måste stämma överens med varandra. Det kan inte finnas någon regel om att alla måste hålla med om och förstå allt i sin egen tanke, men det kan inte finnas någon avvikelse i handlingarna.

Omständigheterna ligger inte i våra händer, de kan ändras, kan taga en eller annan väg. Men hela principen med att efterlikna skolarbete består i att det inte kan finnas avvikande åsikter ifråga om handlingar, ty hur kan vi annars arbeta? Jag önskar endast visa er att när vi ägnar oss åt systemets principer och arbetets organisation, får vi aldrig glömma att vi sysslar med en mycket stor sak och att vi har mycket stora saker emot oss. Om vi håller detta i minnet, finner vi den rätta vägen. Om vi glömmet det, blir det ingenting av det.

F. Vad menar ni med att efterlikna skolarbete?

S. Jag använde detta ord inte i bemärkelsen av att efterlikna yttre metoder utan i bemärkelsen av att i det inre efterlikna något, och detta kan man göra endast på grundval av en viss organisation.

Människorna i arbetet måste stå enade. Ju mer enade vi står, desto större motstånd kan vi bjuda mot alla slags ogynnsamma inflytanden och desto mer kan vi få ut av dessa, ty då kommer vi att stå liksom i mitten av en stor behållare full av alla slags energier. Om vi håller tätt, kommer vi att kunna få energi av denna stora behållare; om vi har mängder av läckor, kommer vi inte att kunna behålla något av energin.

Jag måste förklara en idé för er. Allt i världen är materiellt och begränsat; de enda skillnaderna är skillnader mellan olika slags materia. Det finns en begränsad mängd sand i öknen och vatten i havet. Också kunskapen är materiell och därför begränsad. Det är mycket nyttigt att minnas att den kunskap, som är nödvändig för förändring av varat, finns endast i en mycket begränsad mängd. Kunskap är materia. För en viss bestämd tid – exempelvis ett hundra år – har mänskligheten en viss mängd kunskap, som kan brukas. Om alltför många människor vill ha denna kunskap, får de var och en så litet av den att de inte kan utträta något med den. Men eftersom mycket få vill ha den, kan de som vill ha den också få den.

F. Jag förstår inte detta med kunskapen. Är inte kunskap medvetenhet?

S. Nej, medvetenhet är något annat. Men det ni säger är sant i den meningen att en högre grad av medvetenhet innefattar kunskap. Den innefattar inte all kunskap, utan den kunskap ni redan äger. I ett tillstånd av

medvetenhet vet ni genast allt ni vet; i den meningen kan man säga att medvetenhet är kunskap, men i sig själv kan medvetenhet inte ge mer kunskap, även om man kan betrakta denna fråga från olika sidor.

Vad beträffar idén om stor kunskap, högre eller esoterisk kunskap, måste vi först och främst förstå att all vår vanliga kunskap, den vetenskapliga inräknad, alltid är kunskap som förvärvats med det vanliga intellektet. Alla vetenskapliga undersökningsmetoder är det vanliga intellektets verk, men det finns en annan kunskap, som förvärvas av ett högre eller mer utvecklat intellekt, och denna kunskap skiljer sig från den vanliga kunskapen, eftersom kunskap som förvärvas med det vanliga intellektet alltid begränsas av undersökningsmetoderna, av ögat och örat, ty när allt kommer omkring måste också de mest förfinade instrument, som används i den vetenskapliga forskningen, efterprövas med ögat och örat. Denna kunskap är en mycket inskränkt kunskap, som inte bygger på förståelse av helheten, medan däremot stor kunskap är kunskap, som bygger på ett mer utvecklat intellekts förståelse av helheten. Således finns det olika grader av kunskap, vilka är varandra så olika att de egentligen inte kan jämföras. Multiplikationstabellen är inte kunskap av det slag som finns endast i begränsad mängd. Om man lär sig multiplikationstabellen, berövar man den inte andra. Inte heller berövar man andra esoterisk kunskap, när man studerar den, men i detta fall är det så, därför att mycket få människor vill ha den.

Det är i förstone svårt att godtaga tanken att kunskapen är materiell, men om ni tänker denna tanke, börjar ni kanske inse dess riktighet. Låt oss fatta det så här: kunskap kan finnas i olika lösningar, i en mycket svag lösning eller i starkare lösningar. När jag talar om kunskap, talar jag om en starkare lösning, som är mycket begränsad. Vi tror att om det är något vi inte vet, är det så därför att vi inte vet var vi kan skaffa oss vetskap om det. Vi inser inte hur mycket det finns som vi inte kan veta. På grund av detta är det svårt för oss att förstå att kunskapen är materia och vad det är som styr dess spridning. Liksom det finns behållare i kroppen, finns det kunskapsbehållare i livet. I vissa skeden av historien samlades och bevarades kunskap i sådana. Om man finner en sådan behållare, får man del av kunskapen. Vad är då dessa behållare för något? De är skolor, också de gamla skolorna, som inte längre existerar. Människan kan inte utvecklas utan att hämta kunskap ur dessa behållare, men om hon gör det, kan hon få energi ur dem, verklig energi, sådan som centra får. Människa 1, 2 och 3 får endast grov energi, den energi som människa 5 får är finare. När jag sade att kunskapen är begränsad, avser detta kunskapen i dessa behållare.

F. Har denna kunskap form och tyngd?

S. Form – inte nödvändigtvis, men tyngd – ja, men inte i den vanliga be-

märkelsen utan i bemärkelsen av täthet. Också i det vanliga språket har somliga ord tyngd, medan andra inte har någon tyngd alls.

F. Hur kan vi arbeta för att finna denna behållare? Avser detta endast skolor eller är det också något inom oss själva?

S. Ni kan arbeta för att komma i kontakt med den endast genom att lära vad ni kan lära. Det avser bådadera, en själv och skolorna.

F. Har en människa med större kunskap ansvar gentemot dem som har mindre? Jag menar en människa som äger esoterisk kunskap.

S. Esoterisk kunskap innebär skola. En människa, som äger esoterisk kunskap, är alltså en människa som kommer från en skola eller befinner sig i en skola. Hennes ansvar avser skolan. När en människa förvärvar skolkunskap, förvärvar hon ansvar. Men det är omöjligt att dryfta denna fråga i allmänna ordalag, ty det kan finnas många villkor vi inte känner. Så till exempel kan viss kunskap ges endast på vissa villkor.

F. Vilken tunn tråd är inte vår förbindelse med den esoteriska kunskapen, då den beror på att ni är hos oss för att delge oss den!

S. Det är nödvändigt förstå att vår förbindelse med den esoteriska kunskapen inte kan vara beroende av en människa. Antag att ni känner en människa, som står i förbindelse med en esoterisk skola men att ni inte kan förstå hennes ideer. Då finns inte er förbindelse med den esoteriska skolan, och om denna människa dör, försvinner förbindelsen helt och hållet. Men antag att ni förstod hennes ideer under den tid hon levde. Då är *ni* förbunden, och om hon dör, fortfar ni att vara förbunden. Ni kan alltså vara förbunden med esoteriska kretsar endast genom ideer, inte genom människor.

F. Skulle människorna i systemet kunna ha någon inverkan på händelser i livet?

S. Hur uppfattar ni det själv? Hur skulle det gå till?

F. Jag kan inte se hur de skulle kunna ha det, annat än att individer blir medvetna.

S. Alla individer? Hur kan man göra dem medvetna, om de inte vill? Detta är ett betecknande exempel på hur vi tänker. Vi tror att vi ställer praktiska frågor. Om man frågar, måste man se något slags tillämpning. Antag att människor kunde påverka skeenden – antag att det funnes en sådan storartad magi – då måste de förbruka en viss mängd energi. Och ni vet inte vilken mängd energi som behövs för att åstadkomma en effekt emot strömmen, ens den ringaste effekt. Vår tid är mycket dålig, händelser av mycket otrevligt slag inträffar. För att hejda en typisk händelse i stor skala måste hela solsystemets energi sättas in. Kan ni behärska den? Och det andra: vet ni vad som är bäst? Hur kan ni vara säkra? Jag talar nu inte om huruvida det är möjligt eller inte, men även om det vore möjligt, har ni

energin och vet ni vad som är bäst? Vi är människor 1, 2 och 3; hur kan vi veta vad som är rätt? Vi är endast i början av vårt studium av ett system, som är tänkt att föra människan till en högre nivå. Detta är ett mycket nyttigt material att tänka på.

F. Jag finner att jag inte kan överge idén om att vi kunde vara till nytta i något slags medvetet arbete, som går emot den allmänna galenskapen.

S. Men detta är inbillning, ty först och främst måste vi vara till nytta för oss själva. Hur kan vi vara nyttiga för något slags större arbete, om vi inte kan vara till nytta för vårt eget arbete? Vi måste först lära oss att vara till nytta för vårt eget arbete, och sedan kan vi vara till nytta för ett större arbete, om det finns ett sådant. Vad betyder det för övrigt att vara till nytta? Minns ni det som sades om att vara förbunden med arbete på tredje linjen? En människa kan inte göra mer än hon kan; det kan finnas olika omständigheter, förmågor och förutsättningar, så att det inte kan fattas som en plikt att vara till nytta. Men man måste tänka på det och gripa tillfället, när det yppar sig. En sak måste man dock taga till regel – att inte göra något mot arbetets intresse. Det betyder inte att envar faktiskt kan hjälpa i varje given stund, och detta förväntas eller krävs inte. Men envar måste vara beredd att göra vad han förmår och vad omständigheterna medger, när tillfället yppas, och att förvisso inte göra något *emot* arbetet på tredje linjen, ty man kan göra mycket som skadar det.

I begynnelsen, när vi talade om A-, B- och C-inflytanden, angav vi inte närmare vad de är, vi fattade dem endast som inflytanden. Nu måste vi försöka indela dessa inflytanden i klasser, och den praktiska sidan av detta studium handlar om att styra dessa inflytanden, att vara mottaglig för vissa inflytanden och icke mottaglig för de inflytanden vi inte vill ha.

Med andra ord måste vi studera livet. Vårt studium av oss själva fortsätter, men det är nödvändigt att börja studera även yttre ting, att söka förstå dem och att bilda sig en riktig uppfattning om dem. Vi kommer inte att kunna gå långt, om vi inte lär oss att skilja mellan yttre skeenden, skeenden i stor skala, och finner vad som är gott och vad som är dåligt ur den möjliga utvecklingens synvinkel. Om vi i yttre skeenden finner något som främjar utvecklingen, så för det oss till frågan: hur kan den individuella utvecklingen, det vill säga utvecklingen av ett litet antal människor, påverka människors allmänna tillstånd? Om vi nu ser på livet i det yttre och ställer oss frågan hur vi kan betrakta det ur synvinkeln att det finns esoteriska kretsar i mänskligheten, inser vi att mänsklighetens tillstånd är långt ifrån gynnsamt, ty även om vi vet att alla inte kan finnas i esoteriska kretsar, kan det i livet finnas bestämda inflytanden, som kommer från dessa kretsar. Men vi kan avgjort säga att vi inte kan se några tecken på att de esoteriska kretsarna skulle styra förhållandena – livet går vidare.

I det stora hela skulle människans belägenhet kunna beskrivas så: hon är en maskin, som styres av allehanda strömmar, som härrör från de stora maskiner som omger henne. Vad är dessa stora maskiner? Alla stora skeenden, krig, revolutioner, civilisationer, religioner, vetenskap, konst, uppfinningar – allt detta ger upphov till olika inflytanden, som påverkar människan.

I samband med skolor förklarades det sedan att möjligheten att undkomma finns endast i skolor, det vill säga med hjälp av C-inflytanden. Men i vilket läge befinner sig människor som inte vet om någon skola, ty möjligheten till skolarbete är mycket liten och mycket sällsynt? Betyder det att det är absolut omöjligt att uppnå något utan skola, eller finns det en sådan möjlighet? Ni minns att jag talade om de tre hävdvunna vägarna och fjärde vägen. Dessa fyra vägar kallas subjektiva vägar. Dessa vägar antas frambringa vissa verkningar. Men somliga människor, kanske mycket få, kan utvecklas till en viss grad även utan skolarbete. Detta kallas den objektiva vägen; men det är en långsam väg. Subjektiva vägar är genvägar, de är avsedda för människor som är otåliga på vanligt, långsamt arbete, även om det blir ett visst framåtskridande därav. Teoretiskt sett kan man alltså få möjligheter till utveckling, när man lever ett alldeles vanligt liv, utan C-inflytande, använder endast det material som B-inflytanden tillhandahåller. Ni minns vad som sades om B-inflytanden: religion, filosofi, konst, vetenskap? Om människorna kan tillgodogöra sig tillräckligt av detta material, borde det på det hela taget vara tillfyllest för utveckling, men också i bästa fall är det en långsam och osäker utveckling. Alla skolor, alla vägar är för otåliga människor; därför kallas de subjektiva vägar. Svaret på denna fråga är alltså: både ja och nej; somliga människor kan utvecklas utan skolor och andra kan det inte, ty det är en fråga om olika typer av människor. Dessutom finns det villkor också för den objektiva vägen; den innebär inte att *alla* människor, som inte är i arbetet, kan utvecklas. På sätt och vis är den objektiva vägen ännu svårare än skolarbetet, ty där har man ingen möjlighet att sanna huruvida det man beslutar att göra eller inte göra är rätt eller fel. I en skola kan man sanna; men att sanna är en sak och att göra är en annan.

F. Det är alltså inte omöjligt eller osannolikt att en människa utvecklas utan en skolas hjälp?

S. Endast i en viss utsträckning, och även det med en skolas hjälp, men med den skillnaden att hon inte är medveten om det. Det finns nämligen många saker, där man kan få hjälp av skolorna – vanligen i religioner, filosofiska system och så vidare.

Ni minns att jag tidigare sade att det finns olika skolor: en människa behöver ett slags skola, en annan människa ett annat slags. Det finns inga

universella skolor, som passar alla. Samtidigt måste man inse att chansen att råka på något slags skola är mycket liten – jag menar att råka på en skola i verkliga livet, inte i böckerna eller i teorin; och om man råkar på en skola, finns det i allmänhet ingen annan. Om man tycker att denna skola är för svår och börjar söka efter en annan skola och faktiskt råkar på en annan skola, så kommer man att finna samma svårighet i denna. Det kan inte råda någon skillnad mellan skolor i detta avseende, ty skillnader uppstår genom förhållandet mellan människans tillstånd och skolan. Det blir således alltid detsamma, oavsett vilken skola en människa finner.

Jag minns att jag en gång hörde en historia berättas av en man, som sade att han själv hade upplevat det. Några lärjungar i en skola, som var halvt en yogaskola, halvt en religiös skola, tyckte att skolan var för svår, så de kom till en annan skola. Till sin överraskning fick de genast samma uppgift att utföra men med en ytterligare svårighet. En av dem frågade då den man som givit dem uppgiften, hur han visste det, huruvida det betydde att skolorna meddelade sig med varandra, när en människa gav sig av. Läraren svarade: "Det är inte mödan värt att meddela, när någon rymmer från en skola och kommer till en annan. Med detsamma jag såg er, insåg jag vad slags uppgift ni hade fått och kunde endast ge er en likadan men kanske litet svårare." Det finns egentligen inget val, förstår ni.

F. Vad händer, om man når en förändring av varat utan skola?

S. Om man får vara eller kunskap så att säga oförtjänt, är det allmänt sett ofullständigt och sämre än intet, med undantag för mycket sällsynta fall på den objektiva vägen; men det senare är så sällsynt att det inte är lönt att tala om det. Några exempel på felaktiga vägar skall dryftas senare, ty genom att förstå villovägen kan vi bättre förstå den rätta vägen. Till exempel kan man anstränga sig på grund av rädsla, men då blir det inte rätt ansträngning, ty rätt ansträngning bör ha sin grund i förståelse, icke rädsla.

För att återkomma till vår situation, måste vi minnas allt vi har hört och förstått om inställningar. Våra inställningar är liksom trådar, som förbinder oss med skeenden, och vissa strömmar, som frambringas av dessa inställningars natur, går genom dessa trådar, och strömmens natur bestämmer det slags inflytande vi får från ett visst skeende. Om ett visst skeende frambringar ett inflytande på oss, kan detta inflytande förändras genom vår inställning.

Vi måste skapa en viss förståelse av yttre ting. Detta betyder att vi måste bedöma dem icke efter personliga sympatier och antipatier utan, som jag sade, från synpunkten av hur de förhåller sig till en möjlig utveckling, det vill säga vi måste bedöma dem från synpunkten av hur de möjligen kan öka esoterikens makt, ty att mänskligheten utvecklas betyder att de esoteriska kretsarnas makt över livet ökar.

Jag sade att man i varje stund är omgiven av väldigt många stora, rörliga ting, som alltid påverkar en, antingen man är medveten om det eller ej. De påverkar en *alltid* på ett eller annat sätt. Man kan ha mycket bestämda inställningar till sådana ting som krig, revolutioner, skeenden i politiken eller samhället i övrigt och så vidare, eller man kan förhålla sig likgiltig eller negativ eller positiv till dem. Hur som helst, att vara positiv på en sida betyder att vara negativ på en annan, så det förändrar inget. Rätt inställning innebär även att man förstår ett tings kvalitet ur evolutionens synvinkel och ur synvinkeln vilka hinder evolutionen möter. Därvid betyder "evolution" att en människa utvecklas medvetet, frivilligt och avsiktligt enligt bestämda linjer och i en bestämd riktning under ett skede av hennes jordeliv. Sådant som inte hjälper beaktas helt enkelt inte, hur stort det än må vara till det yttre – man "ser" det inte. Och om man inte beaktar eller ser det, kan man frigöra sig från dess inflytande. Men återigen är det nödvändigt att förstå att icke-beaktande av felaktiga ting inte betyder liknöjdhet, ty liknöjda människor beaktar visserligen inte tingen ifråga men påverkas av dem likafullt.

Jag säger det än en gång: det är nödvändigt att tänka på saker med det vanliga känslomässiga tänkandet och den vanliga tankeförmågan och försöka finna i vad slags förhållande de står till vad *vi* kallar evolutionen, det vill säga att de inre kretsarnas inflytande ökar och att möjligheten växer för att människor av det rätta slaget skall förvärva kunskap av det rätta slaget. Vi måste förstå tingens tyngd. Ni minns att det förklarades om orden att de har olika tyngd och att det är nödvändigt att känna deras tyngd. Det är detsamma med skeenden. Liksom det inom oss själva finns många inbillade, påhittade ting, så även i livet. Eftersom folk tror på dem, har de en inverkan. I det avseendet är nästan hela livet överkligt. Folk tror på saker som inte finns och ser inte de verkliga sakerna; de bryr sig inte ens om att tänka på dem, då de är fullkomligt nöjda med de inbillade.

Försök samla er på frågan vad som är viktigt och vad som är oviktigt; vi måste lära oss urskilja dessa saker. Hittills har vi med arbetets hjälp kunnat definiera gott och ont med avseende på oss själva. Nu måste vi kliva ut ur vårt skal och försöka se oss omkring, använda samma metoder och samma principer. Om vi använder ett slags principer för oss själva och ett annat för yttre ting, kommer vi aldrig att få ut något av det. Vi tänker inte tillräckligt på hur detta arbete förhåller sig till livet i allmänhet, vi gör inte reda för oss vilken ställning det innehar i förhållande till livet. Jag säger inte att ni kan besvara denna fråga, men ni kan tänka på den, se den ur den ena eller andra synvinkeln. Om ni inte tänker på den, kommer tingen inte att vara i rätt perspektiv för er och kommer ni inte att förstå arbetet rätt. Arbetet är ett litet ting, och till livet hör oerhörda ting. Med

detta menar jag inte krig och revolutioner och ting av det slaget, utan vardagliga ting. Ni kommer att se att det inte innehar någon ställning alls och inte behöver finnas från livets synpunkt sett.

Samtidigt är arbetet det viktigaste för dem som förstår det. Vi måste därför låta det fortsätta och får inte vänta oss någon hjälp från livet. Vi måste gå emot livet, göra allt själva. Vi kan inte tänka att det finns gott om tid, att om vi inte gör något nu, så gör vi det nästa år, ty nästa år kan det vara annorlunda.

Analys av skeenden i livet kan bygga på idén om A-, B- och C-inflytanden. Vi kan fråga oss hur många inflytanden vi ser av det tredje slaget, det vill säga inflytanden som är medvetna både till sitt ursprung och till sin verkan. Vi måste medge att vi aldrig ser dem. Om vi söker efter något, påträffar vi endast vissa yttringar av B-inflytande, och varje B-inflytande är omgivet av alla möjliga faror och alla slags krafter, som söker förstöra det. Många B-inflytanden försvinner inför våra ögon; saker vi kunde finna för inte så länge sedan kan vi inte finna längre. Hur många B-inflytanden från det förflutna når oss? De lever inte länge, de har en kort livslängd, med undantag för två eller tre, som är omgivna av en sådan härva av mekaniska anpassningar att de nästan blir A-inflytanden – de överlever endast i denna form. Alla mekaniska krafter tenderar att förstöra dem, därför att de till sitt ursprung är motsatta de mekaniska krafterna.

F. Vad är det för samband mellan civilisationen i världen och den personliga utvecklingen?

S. Vi inser inte att begynnelsen till många verksamheter i livet ligger i medvetna människors arbete. Vi tror att allt arbete vi ser har igångsatts och fortsatt av människor sådana som vi, av sovande människor. Men sovande människor kan endast av en slump uppfinna något nyttigt, och de uppfinner både nyttiga och skadliga ting med samma nöje – de kan inte skilja det ena från det andra. Om vi godtar ordet "civilisation" – att det betyder sovande människors verk, så finns det ingen garanti: det kan vara civilisation i dag och barbari i morgon.

Antag att det som ni och någon annan kallar civilisation förstör B-inflytanden och ni finner er omgiven av A-inflytanden; då har ni ingen chans. Och det händer faktiskt att det som vi vanligen kallar civilisation förstör B-inflytanden. Revolutioner förstör, krig förstör, civilisationer förstör – allt förstör esoteriska inflytanden. Till exempel har skolor alltid blivit förstörda av krig; det är ett välkänt faktum. Skolor kan inte grundas för att evigt bestå. Det är inte direkt så att krig är avsedda att förstöra skolor, detta skedde vid sidan om. Krig är en av dessa inrättningar i mänsklighetens liv, vilka omöjliggör arbetet och förstör skolor. Skolarbetet behöver ett visst mått av normalitet i livet; om livet blir alltför abnormt, blir skol-

arbete omöjligt och försvinner en skola.

F. Men människor som drar nytta av skolarbetet försvinner inte; det de lärt sig torde väl inte lämna dem?

S. Om de lärt sig tillräckligt, drar de nytta av det, men om de lärt sig endast en smula, kan de inte draga stor nytta av det. Det finns en viss måttstock, en viss mängd av nödvändig kunskap, och om man förvärvar denna mängd, kan man fortsätta arbeta, men får man inte tillräckligt, kan man det inte. Om enskilda människor nått ett visst stadium i medvetenhetsutveckling, kan de isolera sig från omständigheterna och fortsätta att arbeta så länge de lever. Men skolan står under annorlunda lagar: den behöver en yttre form. Skolor kan inte göra något åt det – de måste ta omständigheterna sådana de är, både stora och små skolor, elementära eller högt utvecklade. De måste existera i de slags omständigheter de råkar befinna sig i, hurdana dessa än är, och om de blir omöjliga, blir skolorna omöjliga. Detta måste ihågkommas.

Det finns en annan sak, som hänger samman med detta. Religionen är något mer stadigvarande. Kanske den organiserades på det sättet för att existera. Men skolor kan inte organiseras på samma sätt, de behöver ett visst minimum av säkerhet för att överleva.

F. Varför har de esoteriska kretsarnas inflytande minskat på senare tid?

S. Folk blir allt mindre själsligen friska. De behöver mindre sanning och är mindre förmögna att urskilja sanning och tillfredsställs lättare med lögn. Intresset för dessa ideer är mycket mindre, och människors beredskap att taga emot är mycket mindre än för bara trettio, fyrtio år sedan. Och detta beror inte bara på det politiska skeendet, även om det också har en del däri.

F. I vilket avseende är människor mindre beredda, menar ni?

S. Till exempel förklarades inte esoterikens idé i Sankt Petersburg; den förutsattes vara känd. Numera kan man inte längre förutsätta att det psykologiska tänkesättet, esoterikens existens och behovet av skolor av esoteriskt ursprung förstås. Vi kan aldrig förstå esoterikens mening och mänskighetens inre kretsar, förrän vi förstår att livet är kaos och att tingen i stället för att bli mer kontrollerade och ordnade endast blir mer invecklade och mindre kontrollerade. Vi tror att det sker utveckling, när det blir mer invecklat. I det vanliga livet är människornas handlingar inte samordnade och resultaten oförutsebara. Varje människa arbetar i sin egen riktning, och det sammanlagda resultatet ger upphov till saker. Resultat i livet är resultat av stridiga syften, inte resultat av avsiktliga handlingar. Det är nödvändigt förstå att det alltid är så i den yttre kretsen och inte kan vara annorlunda. Vi kan inte göra något för att ändra detta sakernas tillstånd. Vi är korkar som guppar på vågorna och tror att det är vi som gör

vågorna. Det är viktigt att tänka på detta och att se på tingen ur denna synvinkel. Förstår man inte skillnaden mellan de inre och yttre kretsarna, förstår man heller inget därutöver. Vad som är möjligt i de inre kretsarna är omöjligt i vår krets.

F. Borde inte det nuvarande tillståndet i världen få fler människor att söka efter skolor? Människor är skrämnda, känner sig illa till mods.

S. Varför skulle ett obehag leda till ett annat obehag? Tror ni att det får dem att komma? Ni väntar er för mycket av dem. Ni kan säga till en människa att om hon studerar systemet, blir hon mer vaken, men ni kan inte säga att hon då känner sig till bättre till mods.

F. De blir av med identifierandet.

S. Och de kommer att säga att de inte kan arbeta utan att vara identifierade och att de förlorar alla sina pengar, om de inte är identifierade. Det finns inget samband mellan intresse för systemet och känslor av obehag inför den rådande situationen.

F. Jag har blivit mycket förbryllad genom min iakttagelse av ungdomar. Om de är lyckliga och alltigenom normala, förefaller esoterikens idé inte locka dem.

S. Esoterikens idé är mycket svår. Ibland kan man fånga dess mening tidigt i livet, men ofta ser man den då inte ur rätt synvinkel. Vi har så många felaktiga inställningar och felaktiga ideer, att vi inte kan vänta oss något. Jag tror att en människa, som blir allvarligt intresserad av dessa ideer, är ett undantag, ty människors tänkande är så förvirrat med orimliga och motstridiga ideer.

F. Jag är intresserad endast av den psykologiska sidan av systemet men inte av esoteriken.

S. Men också psykologin är esoterisk. Systemet ger er ingenting som inte är esoteriskt, ty det härrör i sin helhet från intellekt som inte är vanliga intellekt; det härrör från människor som förstått tingen. Vanliga system kan inte åstadkomma någon förändring. Den psykologiska sidan av systemet är rent av mer esoterisk än den andra sidan, annars skulle den inte ha något värde. Den har ett värde endast därför att den härrör från högre intellekt, från deras förståelse och deras ideer. Detta måste man förstå. Vi fick detta system på något sätt. Om vi antar att det har skapats av människor på samma nivå som vi står på eller att det är en teori, har det alls inget värde. Men det är inte en teori; det antas ha kommit från skola, från högre utvecklade människor. Om det inte funnes högre utvecklade människor, skulle vi inte ha något system.

I början i Ryssland höll herr Gurdjieff alltid hårt på att det inte var ett system; det var endast brottstycken och man måste göra ett system av dessa. Och han sade enständigt att det skulle ges på det sättet. Nu gör jag

det mer till ett system, därför att vi har fler människor. Men när det endast var en liten grupp, hade vi bara samtal och inga föredrag. I föredrag är det svårt att tala i brottstycken, men på det hela taget är det alltså brottstycken likafullt. Dessa brottstycken ligger på olika skalor, så man måste förstå mycket för att sätta ihop dem på rätt skala. Samma ord och samma teorier används i olika diagram, till exempel – alla på helt olika skalor.

F. Kan ni ge ett exempel på vad det betyder att det läres ut i brottstycken?

S. Mycket läres ut på det sättet: allt om hur energier byggs upp, den psykologiska sidan, förklaringen av hur maskinen fungerar, den sida som rör världen och så vidare. Det är mycket viktigt att förstå detta. Först när ni börjar förstå hur skalan ändras, kommer ni att kunna förstå systemet. Som jag sade, läres det ut i brottstycken, som ettvarter ligger på en annan skala. Man måste lägga ihop dem och samtidigt rätta till skalan. Det är liksom flera geografiska kartor, som envar är ritad i sin egen skala, klippta i stycken. Man måste se efter vilket stycke som passar ihop med vilket, var skalan skiljer sig mycket och var den inte skiljer sig så mycket. Det är enda sättet att studera detta system.

F. Menar ni att vi inte kan tala om världarna, såvida vi inte minskar dem till vår skala?

S. Nej, vad jag menar är något helt annat. Naturligtvis minskar vi allting, men vad jag menade är att vi måste studera saker på olika skalor och vi måste minnas detta och inse förhållandet mellan olika skalor och att saker ändras, när skalan ändras. Också måste vi betänka att om många ting tror vi att de betyder något, när de i själva verket inte betyder något alls. Systemet lär oss att finna skillnaden mellan verkligheter och imaginära storheter (och sämre än imaginära).

F. Det verkar som om vi hade endast hälften av den kunskap om systemet vi kunde ha.

S. Mycket mindre än hälften. Sådana vi är kan vi få endast brottstycken men tillräckligt stora för att bygga något av dem. Vi måste söka förstå strukturen. När ni har alla brottstyckena framför er, kanske ni ser vissa samband, och när ni finner dessa samband, kanske ni ser många andra saker.

F. Har ni ändrat läran mycket?

S. Jag har inte ändrat den. Men jag föredrar ibland att börja från en annan utgångspunkt. I detta system, liksom i varje organiskt system, kan man börja var som helst – det är inte någon ändring. Allt annat förblir detsamma, men jag föredrar att utgå från den psykologiska sidan.

F. Har människorna i den inre kretsen någon kontroll över människor i den yttre kretsen?

S. Ja, men med många förbehåll. Den medvetna kretsen kan inte verka

direkt, utan endast genom B-inflytanden. C-inflytanden kan framträda, endast om B-inflytanden godtas och människor söker dem. Människor i den inre kretsen kan inte ha kontroll över människor som inte önskar känna dem. De kan inte bruka våld, ty det skulle innebära fel trekraft, fel verksamhet. För varje slags resultat finns en särskild trekraft. Om till exempel människor önskar förvärva kontroll, kan de uppnå det på endast ett sätt. Om de handlar annorlunda, får de motsatt resultat. Krig, revolutioner och så vidare ger aldrig de önskade resultaten, utan alltid de motsatta resultaten, därför att fel trekrafter används. Om människor i de inre kretsarna vill påverka andra människor, kan de erhålla goda resultat, endast om det finns förståelse och endast med människor som önskar det. Detta är en nyttig fråga. Försök att tänka på den.

F. Ni talade om de osäkra tider vi lever i. Kommer skolan att vidtaga åtgärder för att skydda sig? Jag fattade det ni sade så, att en skola inte lyder under slumpens lag.

S. Jag menade att en skola inte kan bildas av en slump, men den kan förstöras av en slump. Den kan inte bildas mekaniskt, men den kan förstöras mekaniskt. Tänk på ett konstverk – det skapas inte rent mekaniskt, det framställs genom någon viss trekraft – men det kan brännas upp liksom allt annat.

F. Om skolor är levande väsen, varför dör de då?

S. Vad menar ni med att skolor är levande väsen? Det är oklart och obestämt. Men om vi fattar det bokstavligt, blir det ändå alldeles klart varför skolor dör. Alla levande väsen dör förr eller senare. Om människor dör, måste också skolor dö. Jag har förklarat att skolor behöver vissa förutsättningar. Om dessa förutsättningar förstöres, förstöres skolan.

F. Men ideerna kanske lever vidare.

S. Ideer kan inte flyga: de måste finnas i människors huvuden. Och en skola består inte av ideer; ni glömmer alltid att skolan lär hur man skall förbättra sitt vara.

F. Blev inte ideer nedtecknade i det förflutna?

S. Jovisst blev de det, men ideer kan nedtecknas i många olika former; de kan nedtecknas på ett sådant sätt att ingen kan läsa sig till betydelsen, om han inte får en förklaring av dem som vet eller om han inte förändras i sitt vara. Tag till exempel evangelierna – de är skrivna på olika kodspråk; man måste äga nyckeln för att kunna avkoda dem, annars blir det bara en berättelse, som sådan historiskt tvivelaktig och upphov till många felaktiga verkningar.

F. Ger systemet nyckeln till evangelierna?

S. Några nycklar, men ni kan inte vänta er att få alla nycklarna. Många av nycklarna kan fås endast om varat förändras, de kan inte enbart vara en

kunskapssak. Återigen glömmer ni varat. Förändring av varat betyder förbindelse med högre centra. Högre centra kan förstå mycket som vanliga centra inte kan förstå.

F. Då måste Nya Testamentet ha vilselett många?

S. Nya Testamentet är skrivet för skolor och för olika nivåer. I skolorna förklaras vartenda ord. Varenda mening i Nya Testamentet har dussintals betydelser. Därför finns det så mycket däri som vi inte förstår. Vi försöker övergå från den nivå där människa 1, 2 och 3 lever till den nivå där människa 4 har sin förståelse. Andra människor kanske försöker övergå till den nivå människa 5 står på, åter andra till den nivå där människa 6 står och så vidare. Och de läser alla Nya Testamentet. På vår nivå kan vi alltså inte räkna med att förstå allt detta, eftersom det är mycket skickligt skrivet. När någon sade att det är låst med sju lås, hade han alldeles rätt. Man måste finna nyckeln och använda den och sedan med dess hjälp finna en andra nyckel och så vidare; men man kommer inte att förstå det, förrän man har låst upp alla sju låsen. Om vi förstår allt som är möjligt att förstå på vår nivå, kanske vi får möjligheten att förstå mer.

F. Kan en skola nå en högre nivå än den som skolan började på?

S. Ja, om den arbetar enligt skolarbetets metoder och principer, kan den växa. Men återigen måste ni minnas att skolans nivå beror på varats nivå hos de människor som utgör skolan.

F. Var själverinringen ett inslag i den gamla esoteriska kunskapen?

S. Alltid, överallt. Men ibland, till exempel i religiösa skolor, kallas den något annat. Den är inget godtyckligt; själverinringen är ett nödvändigt steg i människans utveckling, inte en godtyckligt ålagd uppgift. Man måste gå igenom den, och man kan gå igenom den på endast ett sätt.

F. Talade Kristus någon gång om den och i så fall med vilka ord?

S. På nästan varje sida, med andra ord; till exempel, "Var vakna," "Sov icke." Han talade om den hela tiden.

F. Hur bör man betrakta kyrkans religion?

S. Vi kan inte diskutera religionen, eftersom den är något helt annat; olika inslag har ingått däri. Varje religion bygger på tro och, jag har redan sagt det, det ingår ingen tro i vårt system. Allt vi kan säga är att religioner står på olika nivåer, som jag förklarade i de första föreläsningarna. Religion är en relativ term. Alla människor är indelade i människor på olika nivåer, och alla religioner är indelade på samma sätt. Varje religion har alla graderna. Detta är en av de mycket viktiga saker vi har att förstå. Vi vet om endast de vågräta indelningarna – historiska och geografiska. Men det finns andra indelningar. Det finns religiösa vägar, och religionen motsäger inget annat system, skillnaden ligger i olika nivåer. Antag att ni känner religion 2 – det räcker inte, om ni vill studera er själv och bli människa 4.

Och antag att ni finner att detta system ligger på en viss nivå och inte vet om någon religion på en tillräckligt hög nivå – då kan det bli en motsättning. Motsättning är möjlig endast mellan olika nivåer.

F. Jag tycker att alltsedan jag träffade på detta system verkar jag förstå Bönboken och Bibeln bättre. Kan det hjälpa oss genom att ge en bättre förståelse av Kristi lära?

S. Jag har redan sagt att detta system inte är en religion. Ni kan förbättra er mentala maskin och er förmåga att förstå, och ni kan göra era känslor bättre. Men huruvida detta system kan hjälpa er framåt i den riktningen, kan jag inte säga. Senare kanske ni kan se sambandet mellan systemets ideer och religionens esoteriska delar. Men vi känner inte esoterisk religion, så vi kan inte tala om den.

En mycket likartad fråga ställdes till herr Gurdjieff i Sankt Petersburg. Någon frågade hur detta system förhåller sig till kristendomen. Herr Gurdjieff sade mycket om hur olika människor fattar kristendomen olika. Och sedan sade han: "Om ni vill, kan ni kalla detta esoterisk kristendom." Och han tillade: "Vad är enligt ert sätt att se det viktigaste i Kristi lära?" Det är *handlingen*: gör det här, gör inte det där. Frågan är: kan ni göra det?" Ni måste själv avgöra om ni kan förstå det bättre nu eller inte, men ni måste fatta kristendomen som en handlingens lära, inte som en intellektuell lära.

Om ni fattar den kristna läran utan den nutida känslosamma inställningen, kommer ni att se att den är den mest utestängande av alla religioner. Den upprepar ständigt och jämt att endast ett fåtal har en chans – den svåra vägen, den smala vägen, endast ett fåtal kan gå igenom och så vidare.

F. Man kan inte värja sig för tanken att det absoluta är ett namn på Gud.

S. Nej, ni har alldeles fel. Det absoluta är den princip som ligger i tingens begynnelse och bakom allt. Jag har aldrig satt det absoluta i samband med Gud i religiös bemärkelse. Religionens Gud kan göra mycket för er, men det absoluta kan inte göra något för er. Det är alltså inte Gud i den meningen; ni kan inte bedja till det absoluta. Om ni ställer en religiös fråga, håll er då till den religiösa förklaringen. Om ni ser en skillnad, håll dem då isär.

F. Stämmer det att det finns högre krafter, som man kan få kontakt med, när man befinner sig i ett bättre tillstånd?

S. I varje läge, i varje fråga måste vi hålla oss till vad vi kan veta, till vad vi kan vara säkra på, och vi kan vara säkra på att vår mesta tid befinner vi oss i ett tillstånd, där vi inte kan vara i kontakt med högre krafter. Antingen är vi helt sovande, och då kan inga högre krafter tränga ner till oss, eller är vi negativa, så att allt som kommer till oss förvandlas till negativitet av ett eller annat slag. Vad kan vi räkna med i dylika tillstånd?

F. Finns det många esoteriska läror eller endast en?

S. Varje lära, som har ett esoteriskt ursprung, överensstämmer i grunden med de andra. För att vara sann måste läran vara en av många. Om den står ensam, betyder det att den är påhittad.

F. I Nya Testamentet blir vi mycket ofta tillsagda att vaka och bedja. Vad är det i systemet som motsvarar bönen?

S. Vems bön? Om en maskin ber, vad kan det ge för resultat? Vad slags bön? Bön betyder inte nödvändigtvis anhållan. De flesta böner har till ändamål att hålla intellektet riktat på vissa ideer – ett slags meditation.

F. Tror ni att självmedvetenhet kan uppnås genom bön? Och, om så är fallet, hur skall man då bedja?

S. Om man verkligen kunde ständigt bedja, skulle det skapa självmedvetenhet. Det hela handlar om att vi inte kan detta. En människa beslutar att bedja, och fem minuter senare blir det en mekanisk upprepning av ord. Om man kunde bedja, kunde bönen åstadkomma det, men det kan man inte, eftersom *man inte är*. Människan kunde göra mycket, om *hon vore*, det vill säga om hon vore beständig. Såsom det nu är, börjar en och fortsätter en annan.

F. Är verklig bön kontakt med högre krafter?

S. Jag skall inte invända emot det, men vi vet alldeles konkret att i vanliga centra har vi endast de krafter som hör till dem. Samtidigt får vi veta att högre centra har många krafter, som vanliga centra inte har. Jag kan med systemets språk svara att om denna kontakt är möjlig, är den möjlig endast genom högre centra. Vårt problem består i hur vi skall nalkas högre centra. Vi kan inte få kontakt nu, men högre centra kan få det. Ingen kan garantera det, ty även våra förväntningar kan visa sig felaktiga. I alla händelser vet vi – och somliga människor har haft sina kortvariga upplevelser av det – att högre centra har nya krafter, så allt vi kan göra är att söka nå förbindelse med högre centra genom att studera hur man blir medveten. När vi blir medvetna, får vi kontakt med högre centra, och då kanske vi får nya krafter och ny kunskap.

F. Men har vi inte redan glimtar från högre känslacentrum?

S. Somliga människor har det, men det är endast glimtar, som de inte kan styra. Endast människa 5 kan styra dessa företeelser, och vi är endast människor 1, 2 och 3.

F. Enligt vissa esoteriska läror är människans sinne liksom en tjärn. När dess vatten är stilla, kan hon se tingen däri tydligt och lyssna på "tystnadens röst".

S. Det finns många risker däri. Det är så lätt att förblanda den verkliga "tystnadens röst" med en inbillad röst; så lätt att blanda sanning med inbillning. Det kan vara vägen för somliga människor, men det är inte vägen

för oss. Vi vill veta mera bestämt hur vi skall utvecklas, så för oss är alla sådana definitioner farliga, ty det finns inget redskap med vilket vi kan skilja den inbillning, som finns däri, från verkligheten. Detta är vad ni måste minnas i *detta* system – att ni lär er att skilja på det inbillade och det verkliga från allra första början, när ni *inom er själva* lär er att skilja på inbillning och verklighet. Senare, på högre medvetenhetsnivåer, kommer ni att kunna skilja på det i den objektiva världen. Många av dessa mystikens vägar endast ökar förvirringen. I stället för att närma människan sanningen, fjärrar de henne från den.

F. Borde då människan ständigt söka irritationer?

S. Varför irritationer? Ni tar det för givet och försöker sedan finna motsatser. Ni kan försöka hela livet och inte få ut något, om ni arbetar fel. Men ni måste försöka, på rätt sätt, minnas er själva, inte vara identifierad, att vinna kontroll. Ingen har tillräcklig kontroll. Vi styr inte oss själva, och därför kan vi inte börja göra detta och inte göra detta. Vi måste först studera och först förstå. Vi måste studera oss själva, och ibland kan vi vrida på en liten sak och en annan liten sak, och på detta sätt börjar vi förändras. Man kan inte börja med detta stora lugn. Man kan vilja bli lugn, om man inte är lugn, men det är inte detsamma som att tala om sådana kristna principer som att älska sina fiender.

F. Handlar inte all esoterisk kunskap i grund och botten om vetekornets död?

S. Så kan vi fatta det. Det finns faktiskt något annat som sammanhänger med detta och som kanske kan förklara vår situation. Jag erinrar mig att herr Gurdjieff för länge sedan yttrade sig om detta uttalande, som förekommer två eller tre gånger i Nya Testamentet, att vetekornet måste dö för att sedan gro till ett strå som bär ax. Han sade då att uttalandet inte var fullständigt vad det avser människan. Vad det avser människan måste det utvecklas. Herr Gurdjieff talade i allmänna ordalag om arbetet, om dess möjligheter och om arbetets inriktning och förklarade det då för oss sålunda. För det första måste vi inse att vi sover; för det andra måste vi vakna. När vi har vaknat måste vi dö. När vi dör, kan vi födas. Detta är gången i detalj och riktningen. Det är nyttigt att tänka på det, nyttigt att förstå vad det betyder att sova, vad det betyder att vakna, vad det betyder att dö och vad det skulle betyda att födas. Antag att vi vill födas. Vi kan inte födas, förrän vi dör, och vi kan inte dö, förrän vi vaknar. Vi kan inte vakna, förrän vi inser att vi sover. Det finns alltså bestämda steg att taga.

F. Vad betyder att dö i den betydelse ni anger?

S. "Att dö" betyder att dö, att försvinna, att icke vara, att icke finnas till. Det är meningslöst att dö i sömnen, ty då kan ni inte födas. Först måste ni vakna.

*

Jag har många gånger fått frågor, varav några mycket naiva, av människor som sökt förstå Herrens bön och som kommit till mig och bett mig förklara vad den ena eller den andra meningen däri betyder. Till exempel har jag fått frågan vad som menas med "Fader vår, som är i himmelen", vilka som åsyftas med "dem oss skyldiga äro", vad "våra skulder" betyder och så vidare – som om Herrens bön kunde förklaras med "enkla ord". Ni måste först och främst förstå att vanliga, enkla ord inte kan förklara något med avseende på Herrens bön. En viss förberedande förståelse är nödvändig; sedan kan det komma ytterligare förståelse, men då endast som resultat av ansträngning och rätt inställning.

Herrens bön kan tagas som ett exempel på ett olösligt problem. Man har översatt den till alla språk, lärt den utantill, upprepat den dagligen. Ändå har människor inte den ringaste uppfattning om vad den egentligen innebär. Denna oförmåga att förstå dess innebörd sammanhänger med vår allmänna oförmåga att förstå Nya Testamentet. Ni kanske minns att i ett annat sammanhang Nya Testamentet gavs som ett exempel på objektiv konst, det vill säga ett verk av högre intellekt. Hur kan vi då räkna på att med vårt vanliga intellekt förstå vad högre intellekt formulerat och givit?

Vad vi kan göra är att försöka höja vårt intellekt till den nivå på vilken högre intellekt tänker. Även om vi icke inser det, är detta möjligt på många olika sätt. I matematiken, till exempel, kan vi syssla med oändligheter – med oändligt små och oändligt stora storheter, vilka ingenting betyder för vårt vanliga intellekt. Och vad som är möjligt i matematiken är möjligt för oss, om vi börjar rätt och fortsätter rätt.

En av de första saker man måste förstå och komma ihåg, innan ett studium av Herrens bön är möjligt, är skillnaden mellan religionens språk och systemets språk.

Vad är religion? Ordet religion används mycket ofta; det finns människor som använder det var dag men inte kan definiera vad som menas med religion.

I systemet har vi fått höra att religionen är olika för olika människor, att det finns religion för människa 1, religion för människa 2, religion för människa 3 och så vidare. Men hur kan vi definiera skillnaden dem emellan? Innan vi kommer fram till definitioner, måste vi först och främst förstå att det nödvändigaste inslaget i alla religioner vi känner är föreställningen om Gud – en Gud till vilken vi kan stå i ett personligt förhållande, till vilken vi kan så att säga tala, vilken vi kan be om hjälp och på vilkens möjlighet att hjälpa oss vi kan tro. En oskiljaktig del av religionen är tron på Gud, det vill säga på ett Högre Väsen, allsmäktigt och allestädes när-

varande, som kan hjälpa oss med allt vi önskar få och i allt vi vill utträta.

Jag talar inte från synpunkten huruvida detta är riktigt eller felaktigt, möjligt eller omöjligt. Jag säger endast att tron, det vill säga tron på Gud och på hans makt att hjälpa oss, utgör en väsentlig del av religionen.

Också bönen är en oskiljaktig del av varje religion; men bönen kan vara mycket olika. Bönen kan vara en anhållan om hjälp i något som vi företar oss, och genom skolarbetet kan bönen även bli en hjälp i sig själv. Den kan bli ett arbetsredskap, som vi kan använda för att återuppliva systemets ideer. Vi kan använda den för att minnas oss själva och för att påminna oss om sömnen och nödvändigheten av att vakna.

Samtidigt gäller att det religiösa språkets uttryck inte kan exakt översättas till systemets språk. För det första på grund av inslaget av tro i religionen och för det andra på grund av att religionen och religionens språk godtar såsom fakta hävdanden som i systemet betraktas såsom ologiska och icke följdriktiga. Likväl vore det felaktigt säga att religionen och systemet är oförenliga eller varandra motsägande; vi måste blott lära oss att inte blanda de båda språken. Om vi börjar blanda dem, fördärvar vi alla nyttiga slutsatser, som skulle kunna dragas på vardera av de två linjerna.

Låt oss återvända till gudsföreställningen, en föreställning som är oskiljaktig från religionen och det religiösa språket. Vi måste därvid först ställa oss frågan hur religioner kan indelas allmänt eller historiskt sett. De kan indelas i religioner med en Gud och religioner med många gudar. Men också vid denna indelning måste ihågkommas att det råder en stor skillnad mellan den vanliga uppfattningen om engudstro och månggudatro och systemets uppfattning av samma föreställningar. Fastän det finns vissa skillnader mellan gudar – såsom till exempel i den grekiska gudaläran – står i den vanliga uppfattningen av månggudatron alla gudar mer eller mindre på samma nivå. Med systemets synsätt, som innefattar idén om olika skalor och olika lagar på olika nivåer, får man en helt annan uppfattning om gudarnas beroende av varandra.

Om vi fattar det absoluta såsom Gud, kan vi se att det inte har något förhållande till oss. Det absoluta är Gud för gudar; det har ett förhållande endast till närmast lägre värld, det vill säga värld 3. Värld 3 är Gud för närmast lägre värld, det vill säga värld 6, och även för alla följande världar, men också i allt lägre grad. Sedan är vintergatan, solen, planeterna, jorden och månen allihopa gudar, som var och en innefattar ringare gudar. Också skapelsens stråle i dess helhet, fattad såsom en enda trekraft, är Gud: Gud det heliga, Gud det fasta, Gud det odödliga.

Vi kan alltså välja på vilken nivå vi önskar fatta vår Gud, om vi vill använda ordet "Gud" i den religiösa innebörden, det vill säga i den innebörden att Gud har en omedelbar tillgång till vårt liv. Enligt systemets

synsätt har vi inget varmed vi kan bevisa att någon av dessa världar kan stå i ett personligt förhållande till oss; men Gud ryms likafullt i systemet.

I den sidoktav, som begynner i solen såsom *do*, finns det två helt okända punkter, om vilka vi inte har något tankematerial. Oktaven begynner såsom *do* i solen, övergår sedan till *si* på planeternas nivå. På jorden blir den *la-sol-fa*, som utgör det organiska livet, människan inräknad. När varje individ i människo-, djur- och växtriket dör, går kroppen – eller det som återstår därav – till jorden och ingår i jorden, och själen till månen och ingår i månen. Av detta kan vi förstå *mi* och *re*; men om *si* och *do* vet vi inget alls. Dessa båda toner kan föranleda många antaganden om en möjlig plats för en Gud eller gudar, som har något förhållande till oss i skapelsens stråle.

Kom nu ihåg allt som just har sagts, så kan vi komma till studiet av Herrens bön.

Det första man skall finna är *varför* och *när* den gavs. Vi vet att den gavs för att ersätta många gagnlösa böner.

Därnäst skall man märka många intressanta drag i Herrens bön själv och i dess alldeles särskilda byggnad. Av vår förståelse av denna byggnad och i synnerhet av vår kunskap om tretalets lag kan vi kanske inse att det enligt systemets sätt att se finns en möjlighet att utveckla förståelsen genom vår förståelse av Herrens bön.

Liksom många matematiska problem måste studiet av Herrens bön börja med att problemets olika ingående delar blir riktigt uppställda eller ordnade. Vi märker genast två intressanta saker: för det första att Herrens bön är delad i tre gånger tre och för det andra att det i Herrens bön finns vissa nyckelord, det vill säga ord som förklarar andra ord, till vilka de hänför sig. Vi kan inte kalla indelningen i tre gånger tre för tre trekrafter, ty vi känner inte deras förhållande till varandra och kan inte se krafterna. Vi kan endast se att det finns tre delar.

Om man läser bönen tre första meningar tillsammans som en del, ser man många saker, som man inte kan se, om man läser dem på det vanliga sättet.

1. Fader vår, som är i himmelen; helgat varde ditt namn
2. Tillkomme ditt rike
3. Ske din vilja, såsom i himmelsen, så ock på jorden.

I samband med bönen första mening, "Fader vår, som är i himmelen; helgat varde ditt namn", uppstår genast frågan, vem är "Fader vår"? Nyckelordet är "himmelen". Vad betyder "i himmelen"? Om vi söker besvara denna fråga enligt det synsätt skapelsens stråle erbjuder, kanske vi kan förstå något. Vi lever på jorden, så "himmelen" måste betyda högre nivåer, det vill säga planeterna, solen eller vintergatan. Idén om "him-

melen” förutsätter vissa krafter eller ett visst intellekt eller vissa intellekt på dessa högre nivåer, krafter eller intellekt, som Herrens bön uppmanar oss att på något sätt anropa; “himmelen” kan inte avse någonting på jordens nivå. Men om vi inser att de kosmiska krafter, som är förbundna med vintergatan, solen eller planeterna, är för stora för att ha något förhållande till oss, så kan vi söka platsen för *vår* “Fader i himmelen” i sid-oktavens *do* eller *si* – eller vi kan återigen överlämna det till högre områden.

I de därpå följande orden finns inget personligt. “Helgat varde ditt namn” är ett uttryck för önskan att utveckla den rätta inställningen till Gud och att bättre förstå idén om Gud eller Högre Intellekt, och denna önskan om utveckling avser uppenbarligen hela mänskligheten.

Bönens andra mening, “Tillkomme ditt rike”, är uttryck för önskan om esoterikens tillväxt. I boken *A New Model of the Universe* sökte jag förklara att ordet “himmelriket” kan avse endast esoteriken, det vill säga en viss inre del av mänskligheten som lyder under särskilda lagar.

Den tredje meningen, “Ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden” är uttryck för en önskan att jorden övergår till en högre nivå, under Högre Intellekts direkta vilja. “Ske din vilja” syftar på något som kan ske men ännu inte har skett. Dessa tre bönen meningar avser förhållanden, som kan komma men som ännu inte gäller.

Den första meningen i andra delen av Herrens bön lyder:

“Vårt dagliga bröd giv oss i dag.”

Ordet “daglig” förekommer inte i de äldsta kända grekiska och latinska texterna. Det rätta ordet, som senare ersattes med “daglig”, är “supersubstantialis” eller “supersubstantiell”. Rätt översatt skulle texten lyda: “Vårt supersubstantiella bröd giv oss i dag.” “Supersubstantiell” eller “andlig”, som en del människor säger, kan syfta på högre slags föda, högre väten, högre inflytanden eller högre kunskap.

De två följande meningarna i denna andra del,

“Förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro”
och

“Inled oss icke i frestelse, utan fräls oss ifrån ondo”,

är de svåraste att förstå eller förklara. De är särskilt svåra på grund av att deras vanliga, allmänt godtagna betydelse inget har att göra med den verkliga innebörden. När människor tänker på orden “förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro” på det vanliga sättet, börjar de genast göra logiska och psykologiska misstag. För det första tar de för givet att de *kan* förlåta skulder och att det beror på dem om de skall förlåta eller inte förlåta; och för det andra tror de att det är lika bra att förlåta skulder och att få sina egna skulder förlåtna. Det är en villfarelse, som

fullständigt saknar grund. Om de tänker på sig själva, om de studerar sig själva, om de iakttar sig själva, skall de mycket snart inse att de *inte kan förlåta några skulder* liksom de *inte kan göra något*.

För att *göra* och för att *förlåta* måste man först och främst kunna minnas sig själv, måste man vara vaken och måste man ha *vilja*. Sådana vi nu är, har vi tusentals olika viljor, och även om en av dessa viljor vill förlåta, finns det alltid många andra, som inte vill förlåta och som tycker att det är en svaghet att förlåta, en oföljdriktighet och rent av ett brott. Och det egendomligaste är att det ibland faktiskt är ett brott att förlåta. Här kommer vi till något intressant. Vi vet inte om det är gott att förlåta eller inte, om det är gott att alltid förlåta eller om det i somliga fall är bättre att förlåta och i andra fall bättre att inte förlåta. Om vi tänker mera på det, kan vi komma fram till slutsatsen att, även om vi kunde förlåta, det kanske vore bättre att vänta, tills vi visste mer, det vill säga tills vi visste i vilka fall det är bäst att förlåta och i vilka fall det är bäst att icke förlåta.

Här borde vi minnas vad som sagts om positiva och negativa inställningar, och vi borde inse att positiva inställningar inte alltid är de rätta, att negativa inställningar ibland är nödvändiga för rätt förståelse. Om "förlåtelse" alltid betyder att man har en positiv inställning, kan alltså förlåtelse ibland vara något alldeles felaktigt.

Vi måste förstå att det kan vara värre att förlåta urskillningslöst än att inte förlåta alls; och denna förståelse kan leda oss till den rätta synen på vår egen ställning i avseende på våra egna skulder. Antag för ett ögonblick att det i själva verket finnes någon välvillig och ganska enfaldig gudom, som kunde förlåta oss våra skulder och som verkligen förlät dem och utplånade dem. Det vore den värsta olycka som kunde drabba oss. Då skulle vi nämligen sakna varje sporre och varje skäl till arbete. Vi skulle fortsätta att göra orätt och till sist få förlåtelse för det. En dylik möjlighet går helt emot varje idé om arbete. I arbetet måste vi veta att ingenting blir förlåtet. Endast den vetskapen ger oss en verklig sporre till arbete och hindrar oss åtminstone från att upprepa samma saker, om vilka vi redan vet att de är orätta.

Det är intressant att betrakta skolorna ur denna synvinkel och att jämföra skolorna med det vanliga livet. I livet kan människor räkna på förlåtelse eller åtminstone hoppas på den. I skolan förlåts inte något. Det utgör en väsentlig del av ett skolsystem, en skolmetod och en skolorganisation. Skolor finns till just för att icke förlåta, och på grund av detta faktum kan man hoppas och räkna på att få ut något av en skola. Om man förlät i skolorna, finnes det ingen grund för deras existens.

Den inre betydelsen av "Förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro" syftar egentligen på inflytanden, det vill säga inflyt-

anden från högre nivåer. Vi kan draga till oss högre inflytanden endast om vi till andra människor överför de inflytanden vi mottar eller mottagit. Det finns många andra betydelser av dessa ord, men detta är begynnelsen av vägen till att förstå dem.

Den tredje meningen i denna andra del lyder:

“Inled oss icke i frestelse, utan fräls oss ifrån ondo.”

Vilken är vår största frestelse? Sannolikast är det sömnen: så de första orden kan förstås – “hjälp oss att sova mindre eller hjälp oss att vakna ibland”. Den andra delen är svårare. Den lyder: “utan fräls oss ifrån ondo”. Möjligen borde det vara, “och fräls oss ifrån ondo”. Det finns många tolkningar av detta “utan”, men ingen av dem är alldeles tillfredsställande såsom översatt till vanligt språk, så jag lämnar det därhän tills vidare.

Huvudfrågan är, vad betyder “ont”? En möjlig tolkning är att med avseende på vanlig frestelse, som endast är sömn, betyder det att man låter sig somna igen, när man redan börjat vakna. Det kan betyda att man uppger arbetet, när man redan förstått arbetets nödvändighet, uppger ansträngningar, sedan man börjat anstränga sig och, som redan nämnts, börjar göra dumma eller rent av skadliga saker såsom att bryta emot skolregler och rättfärdiga sådant handlande. Många intressanta exempel av detta slag kan man finna i handlingar av människor som lämnar arbetet och i synnerhet i deras förklaringar av varför de gör det.

Den tredje delen av Herrens bön slutligen bör fattas såsom syftande på en framtida tingens ordning och inte på den nuvarande ordningen.

1. Ty riket är Ditt
2. och makten
3. och härligheten i evighet. Amen,

förutsätter att den önskan, som uttrycks i bödens första del, redan har förverkligats, redan har skett. I själva verket kan dessa ord syfta endast på framtiden.

Slutligen kan hela Herrens bön uppfattas som en enda trekraft. Detta kan inte fattas i bemärkelsen att en del är den aktiva kraften, en annan del den passiva kraften och en tredje del den neutraliserande kraften, ty alla förhållanden ändras förmodligen när tyngdcentrum för uppmärksamheten flyttas. Detta innebär att var och en av dessa tre indelningar eller delar i sig kan fattas såsom en enda kraft och de sammantagna kan utgöra en trekraft.

*

Dessa mycket stora ideer framläggs i bödens form. När man utreder denna bödens idé, försvinner bönen i bemärkelse av anhållan om att få

något.

F. Vilken är skillnaden mellan att förlåta och att bli förlåten?

S. Subjekt och objekt. Men vi kan inte bli förlåtna. Vi har gjort något, och enligt lagen för orsak och verkan kommer ett visst resultat att erhållas. Vi kan inte ändra lagen, men vi kan bli fria – komma undan den. Vi kan ändra nuet, genom nuet framtiden och genom framtiden det förflutna. Vi måste betala våra skulder. Genom att betala dem ändrar vi det förflutna, men det finns olika sätt att betala.

F. Vilka är de olika sätten att betala våra skulder?

S. Mekaniskt eller medvetet. Vi betalar dem i vilket fall som helst: genom att vänta på orsakernas resultat och sålunda betala eller genom att ändra det förflutna och betala på annat sätt. Denna dag är resultat av något förflutet. Om vi ändrar denna dag, ändrar vi det förflutna.

F. När vi ändrar det förflutna, betyder det att vi kämpar emot tingens vanliga gång?

S. Detta är endast början. Positiva känslor och högre inflytanden är nödvändiga. Vi kan inte ändra något dem förutan. Det finns flera stadier. Detta kommer inte på en gång; det är nödvändigt att arbeta. Jag har angivit några principer – det är nödvändigt att se hur vi kan uppnå detta.

Det finns många intressanta saker i detta. Till exempel finns det inget ord “jag” eller “mig” i Herrens bön. Detta betyder att det inte kan finnas några personliga förmåner – alla människor står i samma förhållande till högre krafter, alla behöver samma saker.